

คู่มือ

การปฏิบัติ ตามมาตรฐานจีเอพี มกษ. 7436-2563

สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำ
เพื่อการบริโภค

กองพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าประมงและหลักฐานเพื่อการสืบค้น
กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

📍 อาคารเชิดชาย อมาตยกุล ชั้น 5 กรมประมง เขตกลาง แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

☎ โทรศัพท์: 0 2579 7738

🌐 อีเมล: thacert@gmail.com

📘 facebook: fisheriesthacert

📞 LINE line: 227ffeft

กองพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าประมง
และหลักฐานเพื่อการสืบค้น

ทำไม? ต้องเปลี่ยนจาก จีเอพี (GAP) กรมประมง มาเป็น จีเอพี (GAP) มกษ.

เดิมกรมประมงมีมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี หรือ มาตรฐาน จีเอพี (GAP) กรมประมง เป็นมาตรฐานขั้นพื้นฐานเน้นเรื่องอาหารปลอดภัย (Food Safety)

แต่เนื่องจากพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 กำหนดให้กรมประมง มีหน้าที่ส่งเสริม พัฒนา และแนะนำ ตลอดจนให้การรับรองมาตรฐาน สินค้าเกษตรแก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จึงได้มี มาตรฐาน จีเอพี (GAP) มกษ. 7436-2563 (สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค) ซึ่งเป็นมาตรฐาน สินค้าเกษตรที่จัดทำขึ้นตามกฎหมายและหลักการสากล มุ่งเน้นเรื่องการ ควบคุมการผลิตที่มีคุณภาพ ถูกสุขอนามัย มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ซึ่งไม่แตกต่างจากมาตรฐาน จีเอพี (GAP) กรมประมง ดังนั้นเพื่อเป็นการ ลดความซ้ำซ้อน กรมประมงจึงมุ่งเน้นส่งเสริมให้เกษตรกรใช้มาตรฐาน จีเอพี (GAP) มกษ. 7436-2563 และจัดทำคู่มือฉบับนี้เพื่อเป็นแนวทาง ในการปรับเปลี่ยนจากมาตรฐาน จีเอพี (GAP) กรมประมง มาเป็นมาตรฐาน จีเอพี (GAP) มกษ. 7436-2563

มาตรฐาน มกษ. 7436-2563 การปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค

เป็นมาตรฐาน จีเอพี มกษ. ที่มีข้อกำหนดครอบคลุมการผลิต เพื่อให้ได้
สัตว์น้ำที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค อีกทั้งเป็นมาตรฐานที่มีความใกล้เคียง
กับมาตรฐาน จีเอพี กรมประมง

▼ มกษ. 7436-2563 เหมาะกับสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค

1

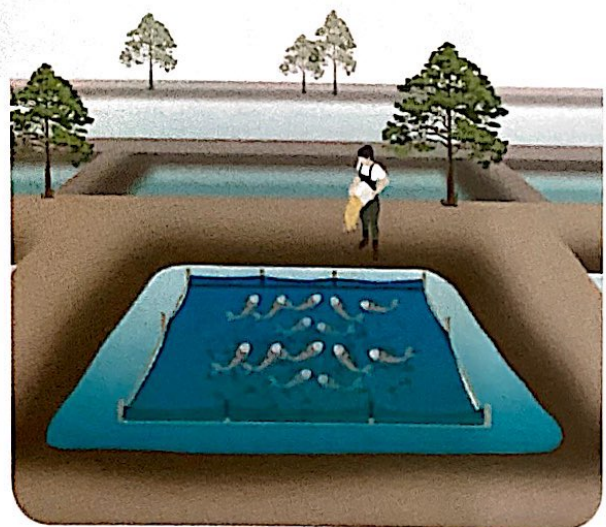
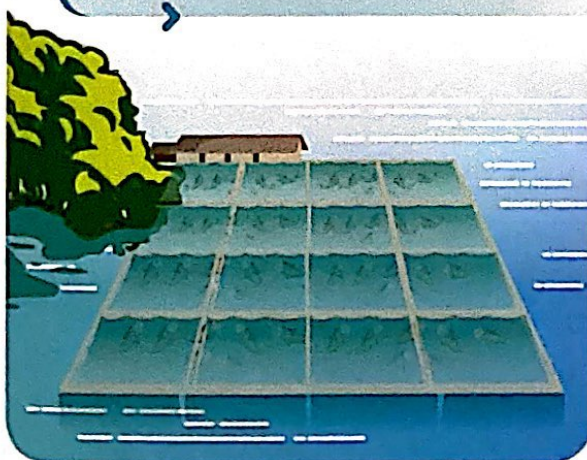
สัตว์น้ำทุกชนิด ทั้งสัตว์น้ำจืดและสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น กุ้งทะเล
ปลานิล ปลากะพง หอยทะเล ยกเว้น จระเข้ สหรัยทะเล
กุ้งเครย์ฟิช เนื่องจากมีมาตรฐาน จีเอพี มกษ. เฉพาะสำหรับ
สัตว์น้ำทั้ง 3 ชนิด

ครอบคลุมกิจกรรมการเลี้ยง ตั้งแต่ การเลี้ยง การจับ
จนถึงหลังการจับก่อนการขนส่งออกจากฟาร์ม ซึ่งไม่รวม
การเพาะพันธุ์และอนุบาล

2

3

สามารถเลี้ยงได้ทั้งในบ่อและในแหล่งน้ำสาธารณะ เช่น
การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในบ่อดิน หรือการเลี้ยงปลานิล
ในกระชังบริเวณริมแม่น้ำ

“จีเอพี กรมประมง *เหมือน/แตกต่าง* มกษ. 7436-2563 อย่างไร?”

1. สถานที่

เหมือนกับ จีเอพี กรมประมง คือ ฟาร์มตั้งอยู่ในบริเวณที่มีแหล่งน้ำ คุณภาพดี ห่างไกลจากแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่เกษตรกรที่ใช้สารเคมี หากตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งกำเนิดมลพิษ ฟาร์มควรมีมาตรการป้องกัน มีคมนาควมสะดวก และมีสาธารณูปโภคเพียงพอ

มกษ. 7436-2563 มีข้อกำหนดเพิ่ม โดยฟาร์มต้องไม่ตั้งอยู่ในเขตห้ามเลี้ยงตามกฎหมาย เช่น ไม่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน เขตอนุรักษ์ของป่าชายเลน สำหรับกรณีกึ่งทะเล ต้องเลี้ยงอยู่ในพื้นที่ที่ประกาศเป็นเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม มีเอกสารอนุญาตประกอบกิจการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม (จสค.) และอยู่ในพื้นที่ที่ประกาศเป็นเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุมโดยคณะกรรมการประมงประจำจังหวัด

2. การจัดการการเลี้ยง

เหมือนกับ จีเอพี กรมประมง คือ ฟาร์มมีการเตรียมบ่อตามหลักวิชาการ กรองน้ำก่อนนำน้ำเข้าฟาร์มเพื่อป้องกันพาหะและศัตรู มีระบบให้อากาศที่เหมาะสม ดูแลความสะอาดบริเวณเลี้ยงและอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ใช้อาหารสัตว์น้ำที่มีการขึ้นทะเบียนและไม่หมดอายุ อาหารสัตว์น้ำและวัตถุดิบไม่ปนเปื้อนยาสัตว์ และสารห้ามใช้ กรณีผลิตอาหารสัตว์น้ำใช้เองต้องผลิตอย่างถูกสุขลักษณะ ปลอดภัยต่อสัตว์น้ำและผู้บริโภค และมีการจัดเก็บอย่างถูกสุขลักษณะ

บกข. 7436-2563 มีข้อกำหนดเพิ่ม

1

ควรมีการสังเกตคุณภาพน้ำ หรือ ตรวจคุณภาพน้ำ ทั้งก่อนนำมาใช้ ในการเลี้ยงและระหว่างการเลี้ยง อย่างสม่ำเสมอ

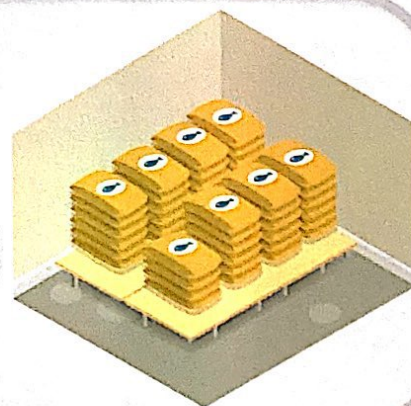
2

ใช้ลูกพันธุ์ที่มาจากฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จีเอพี หรือ แหล่งที่เชื่อถือได้ มีเอกสารกำกับ การซื้อ-ขายลูกพันธุ์สัตว์น้ำ หรือ เอกสารแสดงแหล่งที่มา

3

มีวิธีการจัดการให้อาหาร อย่างมีประสิทธิภาพ ให้อาหารในปริมาณที่ เหมาะสมกับขนาดและ ชนิดของสัตว์น้ำที่เลี้ยง

3. การจัดการคุณภาพสัตว์น้ำ

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ ฟาร์มควรมีการเฝ้าระวังและดูแลสุขภาพสัตว์น้ำที่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ เช่น มีการสังเกต สุ่มตรวจโรค เมื่อสัตว์น้ำมีอาการผิดปกติ ควรหาสาเหตุและปรับวิธีการจัดการเลี้ยงและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ก่อนจะใช้ยาและสารเคมี หากมีสัตว์น้ำป่วยตายมากผิดปกติ หรือมีการระบาดของโรค เกษตรกรต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบเพื่อหาสาเหตุ ซึ่งเกษตรกรต้องมีการจัดการซากสัตว์น้ำและน้ำทิ้งอย่างถูกวิธี จัดบันทึกอาการผิดปกติที่พบพร้อมวิธีแก้ไข รวมถึงการใช้ยาและสารเคมี

[illegible]

4. การใช้ยาสัตว์ สารเคมี และผลิตภัณฑ์จุลชีพ

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ ห้ามใช้ยาและสารเคมีที่ห้ามใช้ ตามกฎหมายกำหนด กรณีจำเป็นต้องใช้เมื่อสัตว์น้ำป่วย ให้ใช้ยาและสารเคมี ที่อนุญาตให้ใช้ ขึ้นทะเบียนถูกต้องและปฏิบัติตามฉลากอย่างเคร่งครัด

มกษ. 7436 มีข้อกำหนดเพิ่ม

1. การใช้ยาและสารเคมี ให้ใช้ตามวิธีการใช้ที่ระบุในฉลาก หรือตาม คำแนะนำของสัตวแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ของกรมประมง
2. กรณีมีการใช้ผลิตภัณฑ์จุลชีพ ให้ใช้ที่มีการขึ้นทะเบียน และปฏิบัติตาม คำแนะนำการใช้ที่ระบุในฉลาก

ดีอีเอฟ 100
DEF 100

ยาสำหรับสัตว์
ยาควบคุมพิเศษ

ใน 1 กิโลกรัม ประกอบด้วย Enrofloxacin 10 กรัม

สรรพคุณ : ปลา ; รักษาโรคติดเชื้อแบคทีเรียที่ไวต่อยา เช่น
Aeromonas hydrophila, *Pseudomonas* spp., *Vibrio* spp. และ
Streptococcus spp. เป็นต้น

ขนาดและวิธีการใช้ : ให้ใช้ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์
ขึ้นทะเบียน

ระยะเวลาใช้ : ให้ใช้ยาอย่างต่อเนื่อง 21 วันจนจับปลาสำหรับบริโภค
หรือจำหน่าย เพื่อไม่ให้ตกค้างในปลา

การเก็บรักษา : เก็บยาที่อุณหภูมิไม่เกิน 30°C และป้องกันแสงแดด

Lot No. / Batch No. : 0001
Mfg. Date : 02 OCT 2019
Exp. Date : 02 OCT 2021
Reg. No. / เลขทะเบียน : 1D XX/YY

ผู้ผลิต : บริษัท อารยา จำกัด
เลขหมายสาร ผลิต :
กรุงเทพมหานคร 10900

ผู้คิด : บริษัท อารยา จำกัด
เลขหมายสาร ผลิต :
กรุงเทพมหานคร 10900

ขนาดบรรจุ : 1 กิโลกรัม

ตัวอย่างฉลากและเอกสารกำกับยาสัตว์

Scan QR Code ดาวน์โหลด
เอกสารเผยแพร่การใช้ยาและสารเคมี

คู่มือการปฏิบัติตามมาตรฐานจีเอฟพี บกษ. 7436-2563 สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค 7

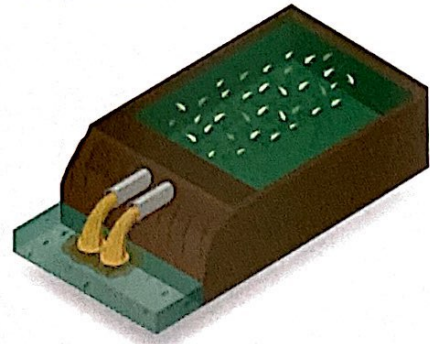
5. สัญลักษณ์ภายในฟาร์ม

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ ห้องน้ำและห้องสุขาถูกสุขลักษณะ มีระบบน้ำทิ้งแยกจากระบบการเลี้ยงเพื่อป้องกันการปนเปื้อน มีการจัดการขยะและของเสียอย่างเหมาะสม และเก็บรักษาปัจจัยการผลิต วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เป็นระเบียบและสะอาด

6. น้ำทิ้ง

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ น้ำทิ้งต้องมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ก่อนมีการระบายออกนอกฟาร์ม

**มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง
จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด**

ดัชนี	หน่วย	บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พื้นที่บ่อตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป
ความเป็นกรดและด่าง (pH)	—	6.5 ถึง 8.5
บีโอดี (Biochemical Oxygen Demand : BOD)	mg/l	ไม่เกิน 20
สารแขวนลอย (Suspended Solids : SS)	mg/l	ไม่เกิน 80
แอมโมเนีย (NH_3+N)	mg-N/l	ไม่เกิน 1.1
ฟอสฟอรัสรวม (Total Phosphorus)	mg-P/l	ไม่เกิน 0.5
ไนโตรเจนรวม (Total Nitrogen)	mg-N/l	ไม่เกิน 4.0
สภาพการนำไฟฟ้า ที่ 25 องศาเซลเซียส	1 dS/m	ไม่เกิน 0.75

**มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง
จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยและชายฝั่ง**

ดัชนี	หน่วย	บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พื้นที่บ่อตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป
ความเป็นกรดและด่าง (pH)	—	6.5 ถึง 9.0
ความเค็ม (Salinity)	—	—
บีโอดี (Biochemical Oxygen Demand : BOD)	mg/l	ไม่เกิน 20
สารแขวนลอย (Suspended Solids : SS)	mg/l	ไม่เกิน 70
แอมโมเนีย (NH_3+N)	mg-N/l	ไม่เกิน 1.1
ฟอสฟอรัสรวม (Total Phosphorus)	mg-P/l	ไม่เกิน 0.4
ไฮโดรเจนซัลไฟด์ (H_2S)	mg/l	ไม่เกิน 0.01
ไนโตรเจนรวม (Total Nitrogen)	mg-N/l	ไม่เกิน 4.0

7. การจับและการปฏิบัติหลังการจับก่อนการขนส่งออกจากฟาร์ม

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ มีวิธีการจับและการปฏิบัติหลังการจับที่เหมาะสม เช่น ใช้น้ำแข็งควบคุมอุณหภูมิ รักษาคุณภาพของสัตว์น้ำ **ผลผลิตสัตว์น้ำต้องไม่พบสารตกค้างเกินเกณฑ์ที่กรมประมงกำหนด** ในการซื้อขาย สัตว์น้ำทุกครั้งต้องมีการออกหนังสือการจำหน่ายสัตว์น้ำ (MD) และลูกพันธุ์สัตว์น้ำ (FMD) หรือเอกสารแสดงแหล่งที่มา ซึ่งมีรายละเอียดตามที่กรมประมงกำหนด ในกรณีกึ่งทะเลต้องมีหนังสือกำกับการซื้อขายสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยง (APPD) และหนังสือกำกับการซื้อขายลูกพันธุ์สัตว์น้ำที่ได้จากการเพาะเลี้ยง (AFPD) ทุกครั้งที่ซื้อ-ขาย ภาชนะและอุปกรณ์ที่ใช้ควรสะอาด ถูกสุขลักษณะ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

8. ผู้ปฏิบัติงาน

มกษ. 7436-2563 มีข้อกำหนดเพิ่ม ผู้ปฏิบัติงานควรมีความรู้ในงานที่รับผิดชอบ ได้รับการฝึกอบรม/สัมมนา หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารในกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ยาสัตว์ สารเคมี สุขลักษณะภายในฟาร์ม รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

9. การเก็บหลักฐานและการบันทึกข้อมูล

เหมือนกับ จีเอฟพี กรมประมง คือ

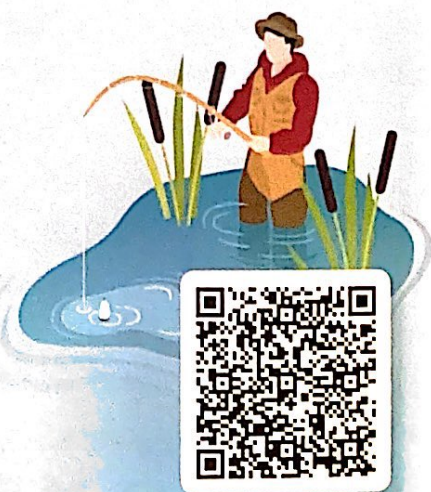
- (1) ฟาร์มต้องมีการเก็บเอกสารหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ ได้แก่ ทบ.1 จสค. MD FMD APPD AFPD บันทึกการใช้จ่าย/สารเคมี

- (2) ฟาร์มควรมีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงอย่างสม่ำเสมอและเป็นปัจจุบัน เช่น คุณภาพน้ำ สุขภาพสัตว์น้ำ บันทึกการตาย การให้อาหาร หรือหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยง และหลักฐาน/บันทึกฟักรบม

มกษ. 7436-2563 มีข้อกำหนดเพิ่ม
ให้มีการเก็บรักษานบันทึกข้อมูลเป็นเวลา
ไม่น้อยกว่า 3 ปี

Scan QR Code ดาวน์โหลด
สมุดบันทึกการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ที่มาและความสำคัญของมาตรฐาน สินค้าเกษตร

เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน คือ เครื่องหมายที่ใช้แสดงกับสินค้าเกษตรเพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าเกษตร ซึ่งมีความสำคัญในการสื่อสารข้อมูลไปยังผู้บริโภคหรือผู้ซื้อ เพื่อให้เกิดการยอมรับ เชื่อมั่น และเชื่อถือต่อสินค้าเกษตรว่ามีมาตรฐาน คุณภาพ และความปลอดภัย

กษ XX XXXX XX XXX XXXXXX GAP

1

2

3

เครื่องหมายมาตรฐานทั่วไป

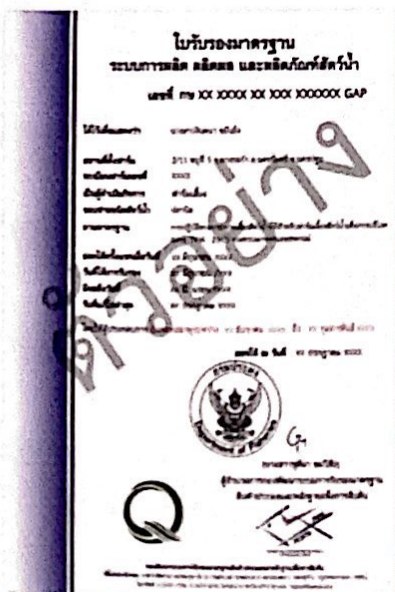
มีลักษณะเป็นรูปตัวอักษร Q สีเขียวทรงกลม

1 หมายถึง ชื่อผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน

2 หมายถึง รหัสมาตรฐานสินค้าเกษตร
ที่ให้การรับรอง

3 หมายถึง รหัสจังหวัด รหัสชนิดสินค้า รหัสแปลง
ที่ได้รับการรับรอง

วิธีการใช้และแสดงเครื่องหมายรับรอง มาตรฐานสินค้าเกษตร

เกษตรกรที่ได้รับการรับรองสามารถแสดงใบรับรองได้ที่สถานประกอบการให้เห็นได้ง่ายและชัดเจน โดยวางไว้ที่สินค้าเกษตรหรือแสดงไว้ที่สิ่งบรรจุ หีบห่อ สิ่งห่อหุ้ม สิ่งผูกมัดป้ายสินค้าหรือเอกสารโฆษณาประชาสัมพันธ์

ตัวอย่างใบรับรองมาตรฐาน

• ขั้นตอนการรับรอง มาตรฐาน GAP มกษ. 7436

เกษตรกรยื่นคำขอ
การรับรองมาตรฐานได้
ณ สำนักงานประมงจังหวัด
หรือศูนย์ฯ ในพื้นที่

1

ระยะเวลา 85 วันทำการ

ผู้ตรวจประเมินเข้าตรวจประเมินฟาร์ม
พร้อมเก็บตัวอย่างสัตว์น้ำเพื่อตรวจ
วิเคราะห์สารตกค้าง

3

2

เจ้าหน้าที่รับคำขอส่งคำขอ
ผ่านโปรแกรมมายัง กรมป.

กรมป. ออกใบรับรอง
ที่มีเครื่องหมาย Q
ให้เกษตรกรและเผยแพร่
ข้อมูลผู้ได้รับการรับรอง
ผ่านเว็บไซต์

5

4

คณะกรรมการตัดสินการรับรอง
พิจารณาตัดสินการรับรอง

เอกสารประกอบการยื่นคำขอรับการรับรอง

- สำเนาทะเบียนฟาร์ม
- บัตรประจำตัวประชาชน
- หนังสือมอบอำนาจ
- สำเนาทะเบียนบ้าน
- แผนที่และแผนผังฟาร์ม
- หากไม่ใช่เจ้าของฟาร์ม

